

PIECHOTA (38) *sb f*

Wszystkie samogłoski jasne.

sg N piechota (6). ◇ *G* piechoty (7). ◇ *D* piechocie (2). ◇ *A* piechotę (1). ◇ *I* piechotą (21). ◇ *pl N* piechoty (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) – XVIII w.

1. Żołnierze walczący pieszo; *pedites PolAnt, Cn; peditatus, pedestres copiae, pedestres manipulares, militia Cn* (17) : A dnia siódmego zwiedli bitwę/ y porázili synowie Izráelŝcy Arámczykow što tyfiąc piechoty dnia iednego. *BudBib 3.Reg 20/29; BielsJem 36;* Ale sobie przecie barzo tesknią, bo ludzi służebnych y Piechoty nic nie mają. *ActReg 48;* a żołnierzow służba wychodzi roznych czasow iednym zadwie niedzieli adrugym za cztery a Piechocie zakilkadni. *ActReg 51, 3, 15;* nie trzebáby nam z Węgier ábo z Niemiec drogiey piechoty doŝtáwác/ gdybyfmy fwoię mieli *VotSzl Cv, Cv.*

W porównaniu (1): Ná tákove pukánie zdiááć w fukniách cienie/ Iák piechotę przy fzańcích fpoŝtáwiác przy ŝcienie: Niechay ŝtoią ná palách/ zdiááć im ruŝznice *BielsJem 35.*

Szereg: »(tak) jezdni (*a. jazda*), (jako i) piechota« (2): Żołnierze Cudzoziemce tak iezdni iako y Piechota abychowani nie byli oprócz potrzeby wojenney *ActReg 42, 49.*

Przen (6) :

a) W antropomorfizowanym opisie gry w szachy: *pionki* (5) : Krol s páníą bierze w poŝrzodku dwie poli/ [...] Piechotá przed nie wyciąga ná czoło/ A między woylki pol tablice goło. *KochSz A3;* To też niedziwno/ że piechotá chodzi/ Bo niema koniá/ áni iezdzić łodzi. *KochSz C3, C2v, C3 [2 r.].*

b) Rzesze wiernych (1) : Iáko choráżowie tey piechoty byli wielcy Apoŝtołowie/ y oni synowie pierworodni/ one Duchá S. pierwiaŝtki/ cudotworcy/ y flupy wŝytkiego koŝcioła/ nápierwey v tego ŝzturmu poległy. *SkarŻyw [407].*

2. I sg w funkcji przysłówka »piechotą« = nie używając żadnych środków lokomocji, na własnych nogach; (in) *pedibus Mącz, PolAnt, Cn; pedes Mącz, Cn; pedester, pedestre Cn* (21) : *Pedes aliquando adverbialiter ponitur. Piechotą/ pieŝzki. Mącz 293d, 293d;* fkokczył Syferá z wozá y wciekał piechotą (*marg*) Wł: nogami fwyimi. (—) *BudBib Iudic 4/15, Iudic 4/17; StryjKron 443; [Wokabul 1539 N2].*

W połączeniach szeregowych [o oznakach ubóstwa] (2): [hetman Kornelijusz oczekujący Piotra Apostoła] nádzyewáiąc ŝie by miało być co pyŝznego ábo powážnego wedle ŝwiátá/ wyŝedł przeciwko niemu y z żoną y s pocżtem ŝwoim. Aliŝci żebraczek idzye piechotą/ bofo/ we złey fukni. RejPos 301, 301.

W przeciwstawieniu: »na koniu (*a. z koniem*) ... piechotą« (4): Chłopi piechotą poydą/ żeńfka pęc ná koniu. *BielSat L3v [idem BielsJem]; RejZwierc 143v, 243v; BielsJem 26.*

Zwroty: »piechotą iŝć (*a. pojsć, a. dojsć*), chodzić, idący« = *incedere pedes Mącz; pedes ire a. circuire, pedibus ire, pedester ire Cn [szyk zmienny] (7:2:1): March¹ V7v; Mącz 44b, 294a; RejPos 284, 301; BielSat L3v;* Ano więc miałto ŝzczęŝcia czáŝem ŝie krew leie/ A do domu piechotą drugi idąc mdleie. *RejZwierc 245v, 143v; BielsJem 26;* PRóżno mię maŝ do ŝiebie ná wieczeraŝ proŝić/ Wolę chodzić piechotą/ niŝ mię máią noŝić. *PudłFr 35.*

»piechotą (przy)wędrować« [*szyk zmienny*] (3): [*Kiejstul*] nie ŝmieiąc dla pogoniei we dnie iŝć/ wŝyŝtko nocą wędrował przez gęŝte láłfy piechotą *StryjKron 442, 260 [2 r.].*

Przen (1) :

Zwrot: »iść piechotą« (1): Naydzye lie więc do złego wnet ino chodniczek. Ale gdy do dobrego musi idź piechotą/ Bo y o łzkápę trudno gdy iechác zá cnotą. *RejWiz 22v.*

LW